

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

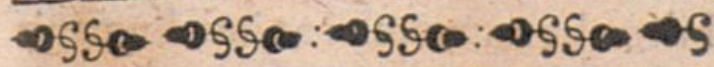
Gasparis Lechneri E Societate Iesv Theologi. Sodaliv Partheniv. Siue Libri Tres Qvibvs Mores Sodalivm Exemplis Informantvr

Lechner, Kaspar

Dilingæ, 1628

Capvt I. De Sodalitiorum Parthenianorum Origine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51916](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51916)

SODALIS PARTHENIVS.

LIBER I.

COMMVNIBVS SO-
DALIVM OFFICIIS
instruitur.

CAPVT PRIMVM.

*DE SODALITIORVM PAR-
thenianorum Origine.*

I.

VI primi Sodalitia-
piorum hominū con-
stituerunt. illi mihi vi-
dentur rem humanæ
vitæ vtilem apprimè

atque commodam reperisse. Nam si
vel solam horum Cœtuum naturam
intueamur, habent in se vim admira-

A bilem,

*Мagna
Sodaliti-
огне
толнѣ.
т.т.*

bilem, bonum omne animis humanis
 inferendi. Cùm enim Virtutis exerci-
 tatio honestissima quidem ea sit &
 homine dignissima; amaritie tamen
 quadam suâ, & primâ difficultatum
 fronte, plurimos à se auertit, impro-
 uidos, aut immemores, *Dulcissima ex
 amaritis generari.* Sed momenti mul-
 tum habet ad timorem hunc pueri-
 lem peruincendum ea cogitatio, Ni-
 hil nimis arduum esse, quò Sodales
 tui euadere potuerunt. Animamur i-
 gitur exemplis: subinde pudore im-
 pellimur, & sogordes videri nolu-
 mus, cùm strenuè alij rem gerunt: Ut
 illud quoque hic locum habeat:

1.
*Impellunt
 ad imi-
 tandum.*

Eneid.
 2.

*Festinate Viri; nam que tam sera
 moratur*

*Segnities? ALII rapiunt incensa,
 feruntq;*

*Pergama; Vos celsis NUNC PRI-
 MVM à nauibus itis?*

I. R. conf.
 c. II.

*Sic S. Augustinum, Casta dignitas
 Continentia, serena & non dissolutè his-
 laris, honeste blandiens, ut veniret eò,
 quò transire dubitabat, hortabatur;*

ex.

extendens pias manus, plenas gregibus bonorum Exemplorum, & cunctantē, irridebat irrisione exhortatoriā: *Tu non poteris, quod Isti & Ista?* Ab illicitis scilicet voluptatibus animū corpusq; continere: Quod generosissimè faciunt *Tot Pueri & Puella, Inuētus multa, & omnis aetas, & graues Viridua & Virgines;* id tu Vir nequeas? Atque illud verò ipse post fecit. Ita prima è Sodalitate aliorum utilitas existit, Prouocari ad imitandum.

Deinde molestiarum ac fastidij certum remedium inde petitur, cum plures laboris socios aspiciamus: & ut ferè Voluptas solitaria diu neminem tenet; sed eius quadam communicatione, ac, si aliter non possimus, narrando saltē iuuat gaudij nostri augmentū capere: Ita in doloribus ærumnisq; non parum leuamenti habet Societas; & plurimū delectat Honestas inter optimos Sodales culta.

Iam reliqua Congregationū emolumenta, quæ à DEO in vnius quasi Corporis membra diffunduntur, &

2.
Socios
labores
inueniendos

3.
Multa
à Deo,

Patronis, mutuo commercio fouentur; aut quæ
Legibus Beatissima VIRGO MARIA, alijque
comoda. Tutelares Diui Clientibus suis accu-
Innume- mulant, quæque à sapientibus Insti-
ra alia. tutis, atque Legibus emanant; quòd
 sint quædam Virtutis Gymnasia, mo-
 rum sanctissimorum Scholæ; quod in
 ijs Diuinaus cultus, cæterorum verus
 ac prudens Amor, sui vincendi, do-
 mandique pius ardor conseruetur,
 atque augeatur; quòd magnâ cum
 spe Beatitudinis, Patronorumq; suo-
 rum præsidio tuti è vitâ abeant. Quis
 enumeret omnia? Mihi hoc proposi-
 tum non fuit. Præstiterunt id Viri do-
 ctrinâ atque pietate clarissimi, inter
 quos est R. P. Petrus Antonius Spi-
 nellus è Societate IESU, in suo opere,
 quod de B. V. laudibus scripsit, vt nō
 sit opus, a se ab alijs, iterum agere.
 Illud tantum ad originem Sodalitio-
 rum pertinere iudicauimus, maximæ uti-
 litatis inde prouenturæ spem, eorum
 erigendorum causam præbuisse. Quo
 verò loco & tempore ortum habue-
 rint, nunc dicendum est.

II. Sodalitatum Institutio non nuper a deo inuenta est: Ferme ab ipso vsque Christianæ Religionis exordio cæptas fuisse, vero similiter suspicari possumus. Nam cum principiò Christiani Hierosolymis atq; Antiochiæ facultates suas conferrent, atq; communibus victitarent; cæpit eas sensim consuetudo penes Religiosos residere, multitudine ipsa diuisionē bonorum aliquam exigente. A vero tamen nequaquam abhorret, Christianos veteres, vbi ab ea primâ viuendi ratione discesserunt, communitatis ac Societatis dulcedine illectos, aliquem eius vsum retinuisse, atque inter se confœderatos, peculiaribus officijs Deum coluisse. Quod vt credibile mihi sit, faciunt varij cõuentus in diuersis Martyrum gestis relati; multiplices item cætus, qui in Religionibus tandem abierunt: tum quod circa ea tempora apud Romanos Collegia & Sodalitia paucorum etiam & inter se coalescentium, quos fratres & Sodales nominat Ca-

Instituta olim Sodalitia incitant ad noua fundanda.

Primi Sodalites, Act. 4. S. Hier. in Philone.

Vide Baron. Ann. no 57. Romanorum Sodalitia.

*L. final.
ff. de Col-
leg.*

*L. 1. ff. co-
dem. l. 1.*

*§. Qui-
bus autē
ff. Quod
cuiuscū-
que Uni-
uers. no-
mine.*

*L. 3. §. in
summa
et. 1. si.*

*nal. ff. de
Colleg.*

*Anno 44.
n. 88.*

*l. de sa.
crā. c. 94.*

*Comm-
nio bono-
rum ope-
rum spe-
ciatim o-
lim & s-
c. d. d.*

ius, fuisse non tantum negotiationis, sed religionis quoque causa, testatur Marcianus, qui ad exemplum Reip. habebant res communes, arcam communem, ut ait Caius, quæq; auctoritate Principum aut Senatus institui debebant; legibus tamen proprijs uti poterant, dummodo ne quid ex lege publica corrumperent. Credibile ergo est, Christianos eum morem in suos transtulisse, cum cetera Gentili-um instituta tam diligenter imitati sint; è quibus quidem Dei honor promoueri, animarumq; lucrum augeri poterat, ut multis ostendit Baronius. Deniq; Tho. Waldensis multis argumentis laborat euincere, SS. Paulum, Ioannem, Iudam Apostolos. Timotheum & Siluanum precum suarum atque bonorum operum portionem cum quibusdam interiore amicitia sibi coniunctis communicasse: idem ab alijs ex pacto factitatum, ac forsitan statas quasdam preces certa que opera mutuis studijs atq; animis indita fuisse, perquam proclive est creditu.

Sed

Sed in re incerta nihil amplius pronuncio. Illud certius est, à Constantino Magno institutam esse quandam Sodalitatem pro mortuis sepeliendis, illi persimilem, quæ nunc Romæ *Cōfraternitas Mortis* dicitur, quæ deinde ab Anastasio, & Iustiniano Impp. confirmata & prærogatiuis atq; exemptionibus donata est, vt refert Baron. ex *Novella Const. XLIII. de Officiis seu tabernis, & Nouel. LIX. de debitis impensis in exequijs defunctorum.* Año deinde Christiano 984. aliud quoddam coaluit Sodalitium Clericorum, de quo Baron. eodẽ año. Circa annum vero millesimum septuagesimum à S. Annone Colonienfi Archiepiscopo Sodalitatem quandam Immaculatæ Virginis erectam Coloniz, indeque in alias vrbes deductam commemorat P. Ioan. Bonifacius ex historia cuiusdam Cænobitæ Sigebergensis. Sed celeberrima, atque in primis nota est illa piorum congregatio, quam S. Dominicus Prædicatorum auctor contraxit, ac

Sodalitas mortuis sepeliendis creata.

Anno Christi 336. in fine.

Cæterum Clericorum.

Sodalitas B. Virginis. L. 2. Histor. Virgin. c. 14.

Rosarij.
 Varia a-
 lia.
 De his
 Spinellus
 c. 40. n.
 1041. 12.

Rosarij nomine insignitam. latè per orbem propagavit. Secuti sunt deinde plures ad pietatem se exercentium coetus Florentiæ, Senis, Romæ, Neapoli, è quorum Societate præclarissimi quique Viri extitere. Atque ex Florentino quidem, Ordo Servitarum originem traxit; è Senensi, quam *Confraternitatem disciplinarum B. Mariae Virginis* dixerunt, Ioannes Columbinus Iesuatorum fundator, Bernardus Ptolomæus, Patritius Patritij, Ambrosius Picolomineus, Ordinis Oliuetani prima germina; S. Bernardinus Senensis sanctitate & rebus gestis celebris prodierunt. Sodalitas Romana *Confalonis S. Bonaventurae* instructore gloriatur; & illa altera *Divini amoris* Clericos Theatinos protulit; Neapolitana Clericos Regulares Minores progenuit. Ut ab omni memoria huiuscemodi Sodalitia sanctissimorum hominum incunabula quædam fuisse compariantur.

III. His itaque animorum emolumentum.

lumentis atque illustribus virtutum
 exemplis ante oculos positis, Socie-
 tas Iesu suo instituto in animarum
 lucrum intenta, hos tales cœtus co-
 gere incepit. Primus autem omnium,
 quod quidem cognosci potuit, Par-
 mæ institutus fuit à P. Petro Fabro
 primo S. p. IGNA TII Socio viro san-
 ctissimo, anno Christi millesimo tri-
 gesimo nono, de quo cœtu hæc Nico-
 laus Orlandinus. *Sane ea Sodalitas*
etiamnum viget, & Sexagesimum iam
annum, & eo amplius Fabri præceptis
se se alit, atque sustentat. Ac progredi-
ente die tantum roboris est adeptæ, ut
eorum quoq; patrociniū suscepit,
quos & à mendicando deterret pudor,
& quos inscitia, ignoratioque diuinae
legis tenet, & quos Carnifici patibulo-
que leges addixerint: eademque sem-
per fuerit quasi quædam procreatrix
ac parens plurima variaque in ea vr-
be pietatis, plurimeque item Sobolis,
quæ ex communi vulgarique vita ad
canobiticam Religiosamque se trans-
ferret. Quæ autem illa præcepta fue-

*De Sodalitatibus
 erectis à
 Patribus
 Societ.
 IESU.*

*l. 2. hi-
 stor. Soci-
 et. n. III.*

n. 108. & f. 99. r. riant recenset copiose idem Auctot...
 Alterum deinde Sodalitium anno
 quinto & quadragesimo supra ses-
 quimillesimum erectum est Fauent-
 iæ à P. Paschasio Broëtto, vno è de-
 cem primis Societatis patribus, què
 S. I G N A T I V S Angelum ob inno-
 centiam morum vocare consueue-
 rat. De quo Sodalitio plura Nico-
 laus Orlandinus. Tertium denique
 & quartum Neapoli constitutū est,
 año Christi, 1554. vt refert Nicolaus
 Orlandinus in historia Societatis Ie-
 su. Ac priori ab S. Eucharistia nomē
 inditum est alterum ibidē fœminarū
Iesu deuotarum excitatum. Horum
 duorum coetū officia describere hic
 supersedeo, quia ad nostrā B. Virginis
 Sodalitatem pertinere non videntur,
 vt qui ante inchoati, suis legibus &
 meritis viuere voluerint. Nostræ ita-
 que Parthenianæ Congregationis i-
 nitia, tenuia illa quidem, sed quæ ma-
 ximis incrementis Dei opt: & Beatif-
 simæ Mariæ Virginis, quam patronā
 atque aduocatam sibi delegit, fauore

DE ORIG. SODALIT.

in immensum excreuit, memorare
 aggredior. Rem totam Franciscus
 Sacchinus sic narrat: *In Laine*
pia quadam Sodalitas, auctore Ioanne
Leonio Belga infima Rudimentorum
Grammatica classis Magistro, inter
inferiorum classium adolescentes, ex
his qui precipuo studio sociare cum li-
teris pietatem cuperent. Capere diebus
singulis, post missos ceteros, in unam
è Scholis, in qua altare pulchrè orna-
uerant, congregari, ibi aliquamdiu o-
rabant uniuersi: deinde unus è pioli-
bello quidpiam legebat audientibus ca-
teris, diebus verò Dominicis ac Festis
etiã vespertinas de more Ecclesie, mo-
dico cum cantu, peragebant preces. Ex
his rudibus inityis sodalitates, qua de-
inde B. Virgini precipuo studio dedica-
ta, tam insigni cum iuuentutis, atque
aliorum bono certis formata institutis,
late per omnes mundi oras fusa sunt,
emanarunt. Quamquam non Roma
primum hi simplices discantium cœtus
exorti. Nam ante hunc annū Genuæ
ac Perusie mentionē eorū reperi. Hæc

In Laine
sec histo-
ria Soc-
et. IESV
e. 2. lib. 7.
n. 7.
Sodalit.
Virginis
Annun-
tiata pri-
mo die.

Lib. 8. n. 37. ibi. Deinde inter ea quæ anno 1564.
 sunt gesta, idem Sacchinus de hac ip-
 sa Sodalitate Romana narrare sic
 pergit: *Quæ cepta superiore anno so-
 dalitas discentium erat, ea Beatissima
 Virginis subiecta hoc anno tutela est;
 iisque constituta legibus, quibus mag-
 nam partem hodieque regitur. Finis
 propositus in pietate, literisq; progres-
 sus! sodales ad Septuaginta numeran-
 tur: quaq; hebdomade confiteri: quo-
 que mense Christi corpus sumere: sin-
 gulis diebus Sacro interesse, Virginisq;
 vel Rosaria vel preces à libello iussi per-
 currere. Vespere è schola dimissi con-
 gregati quartam hora partem medi-
 tationi; alteram autem, partim exci-
 piendis capitibus, quæ die postero me-
 ditarentur, partim conferendo brevi-
 ter, quæ agitauerant, consumebant.
 Diebus Festis à prandio post decanta-
 tas vespertinas preces, alij ad visendos
 in Nosocomiis egrotos, alij ad salutan-
 das Diuorum reliquias, alij ad alia pia
 munia mira ibant alacritate. Omni-
 bus vnus è Societate præerat, qui cum
 cate-*

Ratio Vi-
 uendi
 primorū
 Sodalitū.

cetera moderabatur, tum diebus dominicis adhortationem habebat. Ex sodalibus unus, qui praeesset ceteris, lectus est, cui Praefecti appellatio indita: duodecimque praeterea, inter quos cura reliquorum distributa, ut nullus negligenteretur: quoque paucioribus quisque intentus esset, hoc absolutius cuncta procederent. In ceteris commoditatibus huiusce sodalitatis, illa non fuit e postremis, quod inter se agentes pari animo & pietate adolescentes, vitabant improborum consuetudinem, qua molli improvidaque aetati exitium nullum est certius. Haec Sacchinus. Verè ex ore infantium & lactentium perfecit laudem suam Humilis Virgo, quae pene in puerili aetate, tanta & tot praestantissimorum virorum dignitate illustris Sodalitatis, fundamentum ponere voluit: ut iam principio disceremus, neminem sodalium ad insignem aliquam virtutem hocque coetu & tanta Patrona dignam eua-

Humilis-
tate cre-
scit Vir-
tutes.

Serm. 10. de Verbis Domini. bene monuerit S. Augustinus: *Magnus esse vis? a minimo incipe: cogitas magnam fabricam construere celsitudinis? de fundamento prius cogita Humilitatis.* Sed quo successu in tantam molem ex imis assurrexerit Virginis ANNUNCIATÆ Sodalitium, memoriæ prodere iuuat.

In Bulla Erectio- nis Pri- marie. IV. Cum ad Romani huius Sodalitij formam in diuersis Mundi partibus & præsertim insignioribus Europæ ciuitatibus, qui in collegijs Societatis IESV literis operam nauabant, Optima deuotionis & piorum operum huiusmodi exercitia feruenti studio imitari, & exinde multiplices fructus ad Dei gloriam ipsiusque diuini nominis cultum a Beata Maria Virginis honorem prouenire cepisse intellexisset Gregorius XIII. Pontifex Maximus, iamque ante id temporis IV. Id. Sept. MDCLXXVII. ad Sodalium feruorem fouendum, eisdem gratiam delictorum, quas Indulgentias vocamus, imperiuiisset: vt vberior fructus, quasi à capite latius in corpus

pus

pus diceretur, primarium Sodaliti-
 um sub titulo ANNUNTIATIONIS B.
 MARIÆ auctoritate Apostolica ere-
 xit atque instituit, Præpositoque Ge-
 nerali dirigendum commisit: insu-
 per condonationes pænarum libera-
 lissimè indulgit: ac deniq; eidem Præ-
 posito Generali alia eiusdem nomi-
 nis Sodalitia ubiq; terrarum in Col-
 legijs Societ. auctoritate Apostolica
 erigendi, instituendi, Romano pri-
 mario, tamquam membra capiti cõ-
 iungendi, iisdemq; Gratiarum & In-
 dultorum, quibus Romanum gau-
 det, beneficium conferendi, amplam
 fecit potestatem, vt Diplomate an-
 no 1584. Nonis Decemb. edito con-
 tinetur. Eam deinceps facultatem
 Sixtus V. Pontifex Maximus, nõ tan-
 tum Scholares collegiorum, sed que-
 uis hominum genera in quibuscunq;
 Domibus Societatis sub quocunq;
 titulo congregandi & Romanis ad-
 scribendi auxit, Diplomate ad id año
 1586. Non. Ianuarij expedito. Quod
 vt in Residentijs quoque fieri posset,

*Prima-
 ria Ro-
 mana In-
 stitutio.*

Cle-

Clemens VII, indulfit anno 1602. III. Cal. Septembris. Atque ab his initijs Romana Primaria Congregatio nata adoleuit. Placet hic añectere, quæ de Congregationis illius Primariæ præstantia, cum primùm innotuit æstimatione passim apud omnes concepta atque in quanto precio fuerit. Idque ex ipsiusmet Sodalitatis ad Ingolstadtenses, à quibus *Sodalem Parthenium* sibi dedicatum acceperat, datis literis (quarum in decursu frequentius meminero) excerpam. *In primis igitur, ut à Maioribus nostris incipiamus, inquit, illud habetore, Sodalitatem hanc quo tempore habuit exordium, & multis annis deinceps, & Sodalium numero & egregia eorum in Deciparæ Virginem pietate magno-pere floruisse. Testantur hoc sones aliqui ex eo catu adhuc viuentes: testantur complures doctrina, & vita probitate insignes, qui ex hoc loco ad summam nominis amplitudinem peruenierunt. E quorum numero Marianus Perbenedictus, qui à Sixto V. post Prefectu-*

feeturam Urbis in sacrum purpurato-
 rum Patrum Senatum cooptatus fuit,
 primum dignitatis aditum huic sacra
 Sodalitati acceptum retulit. Cum enim
 in Clientela B. Virginis apud nostros
 esset virtute & pietate precipuus, apud
 Gregorium XIII. à Patribus Societa-
 tis IESU eo nomine commendatus Ca-
 nonicatum S. Angeli in foro Piscium
 primum, deinde Episcopatum Martu-
 ranensis Ecclesie meruit obtinere. Tan-
 ta erat huius Sodalitij existimatio, &
 tam bonus odor, ut ex relatione senio-
 rum satis constet adolescentem Romæ
 nobilissima stirpe à patre increpitum,
 quòd contubernium Parthenium de-
 servisset, ad illud per comminationem
 exhæredationis redire compulsus fu-
 isse; nec receptum nisi publica pœniten-
 tia peracta. Pedes enim omnium in-
 troeuntium & egredientium in limine
 osculari iussus paruit magno edito
 Christianæ humilitatis exemplo. Au-
 divisse se à Sodali grandævo, qui ante
 multos annos è viuis excessit, narra-
 vit nobis unus ex nostris, qui huic Epi-
 stola

stola subscripsit: Illum cum Verona iter faceret, ad familiarem quendam in Sodalitio hoc sibi notum Augustini Valerij Cardinalis & Veronensis Episcopi accessisse. Cum verò in edibus Episcopi ab eo digressus esset Cardinalem casu hominem conspicatum quasiuisset familiari, etiam esset: utq; cognouit unum esse e Romano Sodalitio statim accersiri iussisse, & hospitio exceptum liberaliter tractasse non sine insimulatione familiaris, quod id non antea sua sponte fecisset. Duo etiam argentea candelabra cum suo Crucifixo, qua nostra Sodalitati Serenissimus Bavaria Dux Guilielmus ante complures annos donauit, hodieq; apud nos extant, non minus piam tanti Principis munificentiam, quam huius sacri conuentus egregiam apud externas etiam gentes existimationem atq; Deipara Virginis in eo presidentis venerationem testantur. Hæc Romani Sodales de primaria Congregationis cum adolefceret flore atque apud omnes insigni odore memorant. Nunc quam multa
inde

inde piorum hominum Sodalitates
excreuerint videamus.

CAPVT II.

DE VARIETATE

& multitudinis Sodalitiorum.

I.

AB hac deinde stirpe innumeri
surculi pullularunt; instituta-
que sunt Congregationes Clerico-
rum, Religiosorum, Nobilium, Stu-
diosorum, Ciuium, Opificum, Iuue-
num, Adolescentum: alia Assumpta,
Cōcepta, Natæ Virginis titulo, quæ-
dam Angelica, alia Angelorum, ali-
qua Apostolorum, nonnulla S. Spi-
ritus, alia Venerabilis Sacramenti
nomine insignes, alia alijs Tutelis
nuncupata prodierunt. Indulget
eniam Sixtus V. vt memorauimus, in Bul-
la, qua potestatem erigendi congrega-
tiones à Gregorio XII. factam extēdit
vt Patres Societatis possint Romano
Primario Sodalitio aggregare alias
Con-

*Ab hinc
propè in-
numera
alia exor-
suntur.*

*Ratio
tam di-
uersa.*